

е способен да поквари и най-свещените идеи, които образуват основата на обществото."²⁷

В своя анализ Балабанов не пропуска да отбележи и опита на турските власти да спънат развитието на българското образователно дело чрез създаване на смесени училища. "Проектът на Мидхат паша - пише той - издава ясно домогванията на някои екзалтирани турци да опитат в средата на XIX век сливане на две националности - дълбоко различни по раса, религия, език, нрави, история и стремежи."²⁸ Българското училище е народно, дело на съвместните усилия на общините и на отделните заможни българи. Правителството няма право да посяга върху тази частна и обществена инициатива. Още повече, че такава намеса противоречи на духа на времето и на прокламираните реформи.

Анализът, който Балабанов прави на политико-правното положение на българския народ, свидетелства за неговите добри познания както върху българската действителност, така също и на онези основни принципи, на които се основава европейско законодателство на XIX век. Той е и доказателство за практицизъм и реализъм, чужд на всякакви илюзии и заблуди по отношение на същността на османската власт и възможностите на реформаторските опити на новата генерация турски политически мъже.

Българите стоят в основата на икономическия прогрес в Империята, но техният имот и благосъстояние са изложени на непрекъсната опасност, продължава в следващата част на брошурата Балабанов. "Данъците са многобройни и от различни категории. Сигурността е нещо непознато за страната" - лаконично заключава той. Липсват пътища, удобни съобщения и пристанища, а тези, които съществуват, са в лошо състояние. Постоянен терор, бандитски нападения и несигурност са нещата, които парализират стопанската инициатива, обезкуражават предприемачите, разоряват многобройните занаяти, погубват търговията, а земеделието се води по най-примитивен начин пак по същите причини. Без да има за цел да разгърне напълно своите икономически възгледи Балабанов демонстрира пълно одобрение на новите модерни форми на производство, като в неговите идеи няма и сянка на консерватизъм.

В брошурата Балабанов прави кратък преглед и на спора между българите и Цариградската патриаршия. Като арбитър в този спор Високата порта с "ориенталско двуличие" провежда своята користна политика и под лозунга "разделяй и владей" се опитва да извлече определени изгоди само за себе си. Единственият справедлив изход от този все още нерешен въпрос, според нашия възрожденец е отдаването на българите на "автономна църква", която би ги задоволрила на този етап. В прегледа на църковния въпрос Балабанов демонстрира също добри аналитични възможности, реализъм и прекрасна осведоменост, но именно тук той издига умерени искания. И, ако трябва да търсим някакъв консерватизъм в неговите възгледи, то той се открива именно в тази област. При написването на брошурата Балабанов ще да се е съобразявал и с това, че тя ще бъде четена и в дипломатическите канцеларии. Една по-крайна позиция би предизвикала нежелана отрицателна реакция у